

tarja, o tem urednik ne črhnje niti z besedico. Tudi se ni ravnal po znanem pravilu: »Willst den Dichter du verstehen...« Predstavil naj bi bil Hrvatom rojstni kraj Gregorčičev z večjo ljubeznijo, potem bi se bolje umele »Veseli pastir«, »Pastir« itd. Še najboljši izobraženci nimajo pojma o krajih, kjer je Gregorčič preživel destinostvo; urednik dijaškega lista »Omladina«, Zagreb, 1925, br. 6, trdi n. pr., ocenjujoč našo knjižico, da je bil Simon Gregorčič »nesretan istarski (sic) kapelan«. Dà, dà, manj fraz v uvodu, pa več jedra! Kaj n. pr. naj si mislimo ob stavku: »Vse Gregorčičeve pesmi so produkt bola, ljubavi i duše? Prekrasnih, že ponarodelih »Njega ni« ter »Ohrani Bog te v cveti« zaman iščemo v zbirki. — Podjetju želimo boljših tolmačev za slovenske pesnike. Debevec.

Vladimir Levstik: **Deček brez imena in druge zgodbe za mlade čitatelje.** 1924. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Levstik zna pripovedovati za mladino. Ne vem pa, če more občutiti otroško naivno. Zato je njegova mladinska zbirka sicer v čast Novemu Rodu in mladinskim knjigam božičnih dni v preteklem letu. Vonja pa nima. Osebnostne poteze pač; zlasti v zadnji o »Godčevem Janku«, ki jo bo stoprv gimnazijec humanističnih zavodov umel. Ali pa tudi ne. Dr. I. P.

PRAVDA O VERONIKI DESENIŠKI.

Drugi odgovor Franu Albrechtu.

1.

Pri spisovanju »Epiloga Veroniki Deseniški« je imel Fr. Albrecht, kakor sam zatrjuje, dva poglavitna namena, in sicer: »pripomoči občinstvu do pravilnega umevanja Veronike in pa kolikor se da oteti reputacijo slovenske kritike, ki razodeva samo svojo umetniško in estetsko inferiornost, neobčutljivost in neizobraženost«. V to svrhu je »fiksiral« nekaj negativnih točk tega dela, hkrati pa je skušal dokazati, da je moja kritika nespametna, puhloglava in kar je že takih označb za slabo in krivično kritiko. Pri tem početju je izrekel precejšnje število trditev — estetskih in etičkih, ki naj jih javnost smatra za dokazujoče in dokazane. In ker so pisane s tem namenom, sem mnenja, da jih je treba kritično premotriti.

Najpreprostejša estetska zmožnost kakega kritika se pokaže v njegovi sposobnosti, umetnino tolmačiti. Zato pričenjам s tem poglavjem. Albrecht izjavlja pri govorjenju o sporednosti med »Krstom pri Savici« in »Veroniko«, da tiči slovenstvo obeh del predvsem »v jedru del samih in v bistvu nastopajočih oseb: kakor je Prešeren v svojem tragičnem poemu zlasti na Črtomiru plastično podal neko (problematično) potezo slovenskega človeka, »ki se zažene, a se pozneje vstavi... Predvsem mi je tu nepojmljiva Albrechtova logika (kajti ta je prvi predpogoj vsake kritike), s katero zatrjuje, da je slovenstvo Krsta v bistvu Črtomirovega značaja, hkrati pa, da je glavna poteza njegovega značaja le problematično slovenska. Drugič se mi vidi zelo na-

ivno, iskati slovenstvo v značajih oseb, toda o tem pozneje. Tretjič se nikakor ne morem strinjati s trditvijo, da bi bil Prešeren namen tisti, ki mu ga podtika Albrecht, marveč sem mnenja, da je hotel ustvariti le pesnitev o tragični ljubezni, in poem, ki

Minljivost sladkih zvez na svet' oznani:
kak kratko je veselih dni število,
da srečen je le ta, kdor z Bogomilo
up sreče onstran groba v prsih hrani.

Nekoliko podrobneje pokaže Albrecht svojo zmožnost pravilnega tolmačenja na primeru, s katerim hoče dokazati, kako slabo, da »umem čitati pesnitev« jaz. To je mesto iz Veronike, ko Friderik zve za bratovo smrt. Dejal sem, da se Friderik odkrito veseli te smrti, Albrecht pa dokazuje, da to ni res, in navaja v dokaz štiri verzice iz tistega mesta. V teh verzih vidim jaz samo trenutno zresnitev, ki jo doživi vsak človek, kadar smrt pograbi tako blizu njega, o kaki žalosti pa ni niti sledu, zlasti ne, če pogledamo, kako se takoj nato pokaže pravo čuvstvo, ko pravi Friderik: »Ta sel radovljiški — ... Dajte mu vina. Dajte mu — vsega.« Tako govori človek, ki je sicer silno razburjen, toda veselo razburjen. Toliko o tolmačenju.

Sporedbo Krsta in Veronike rabi Albrecht zato, da pozneje lahko reče sledeče: »Lahko kdo odkloni Veroniko snovno (fabulistično) in idejno, prav tako kakor lahko v Krstu odklanjamo Črtomira in Bogomilo — da pa katero teh del ni umetnina, ne more dokazati nihče«. Takoj moram opomniti, da Veronike ne odklanjam fabulistično ali snovno, marveč jo odklanjam oblikovno, in sicer zavoljo oblikovanja glavnega konflikta in glavne osebe, kar se mi zdi, da sem v svoji kritiki dovolj jasno povedal. Poleg tega pa še zavoljo etične misli, ki je v nji, in zavoljo duha vsega dela. Če pa primerjam te vrednote v Krstu in v Veroniki, mora postati očito, da Veronika sporedbe ne vzdrži. A tudi o tem pozneje. Tu obenem opozarjam na preprosti estetski zakon, da je odvisnost med glavnim značajem in vrednostjo dela v epu dosti manjša nego v drami. Ta zakon, ki ga Albrecht ni upošteval, zopet govori za Krst. Kar pa se tiče odklanjanja Bogomile in Črtomira, bi rad čul resno sodbo, ki odklanja Bogomilo. Črtomir pa se more zopet odklanjati samo oblikovno, ker je njegov preokret premalo jasno in verodostojno široko pokazan. Nepravilno pa ga je odklonil Župančič, ker ga je odklonil idejno, češ, da ni naš junak, in to kljub temu, da je Prešeren povedal, kaj je hotel izraziti v Krstu in da Krst ni junaška pesnitev, in kljub temu, da je večkrat povedal, da so njegove strune »preslabe peti boje vam sloveče«.

Kjer govori Albrecht o dejanju, se poslužuje v zagovor Župančičevega stavka, ki ga je zapisal že v Gledališkem listu: »Zato se mi zdi, da je v moji Veroniki za eno dramo preveč dejanja. Če bi se snovi lotil danes, bi napisal samo iz te snovi dve drami: eno Veronikino, drugo Jelisavino.« Ta drugi stavek brez nadaljnega

priznam, toda menda vendar ne bo treba komu pojasnjevati, da s tem še ni dokazan prvi! Snovi je dovolj za dve drami, dejanja, pravega dejanja, ki ima to lastnost, da se podere vsa stavba dogodka, kakor hitro eno samo dejanje izpade, pa v napisani drami ni za tri akte, zakaj dejanje ni »vsak premik čuvstva«, kakor beremo v Gledališkem listu, marveč vsak premik, ki ima vsaj ono važno omenjeno lastnost. So drame, ki jim je nedostajanje dejanja lahko odpustiti, toda zato nas morajo odškodovati z drugimi vrednotami, kakor na primer Cankarjeva »Lepa Vida«.

V splošnem je treba reči, da Albrecht marsikak nedostatek dela pripozna, samo da »z vseodpovedljivo ljubeznijo in spoštovanjem«. Glavna njegova zasluga pa leži v psihološki razlagi teh nedostatkov, kajti razodene nam, da izvirajo iz »pesnikove borbe za dramatični izraz in iz borbe s snovjo«. Toda če se dobro premisli, nastajajo vsi nedostaki pesniških del iz takih vzrokov, in naloga nekoga, ki skuša »fiksirati par negativnih točk dela« in jih pojasniti, je v podrobnejšem raziskovanju tega, kakšen je bil ta boj, da so nastale prav te, ne pa drugačne napake. Jaz sem skušal to storiti in sem uvedel v svoje trditve, ki zadevajo to vprašanje, še en faktor poleg Albrechtovih dveh, namreč ustroj umetnikove duševnosti, ki gotovo soodločuje tudi pri postanku napak.

Ob tej priliki kaže omeniti še eno Albrechtovo dokazovanje, ker je dovolj ilustrativno in zanimivo. Najprej postavi Albrecht z veliko lokavostjo trditve: Župančič je umetnik. Tega mu gotovo ne more nihče zanikati. Zdaj pa se pokaže vsa njegova lokavost, zakaj takoj nas prime za besedo z odločilnim sklepom: »Kar ustvari resničen pesnik v posvečeni uri, je pesniška umetnina«. Tudi ta stavek je neoporečen in moj edini izhod je podvomiti o tem, da je bila Veronika napisana »v posvečeni uri«, kar sem na svojo srečo storil že v kritiki. V nekakem odnosu s tem Albrechtovim dokazom stoji tudi njegovo nerazumevanje mojega »umika« v trditve, da delo kot celota ni umetnina, ki ga izrazi takole: »Kaj je to, kar kot celota ni umetnina, torej v posameznostih je? Umetnina je vendar organizem; zato je umetnina je ali pa sploh ni!« Stavek res zasluži svoj klicaj! Kajti drame pesnik ne napiše v eni uri, marveč v pre mnogih urah. In lahko se zgodi, da je več teh ur »neposvečenih«. V tem primeru nastane delo, ki kot celota ni umetnina, očituje pa z mnogimi mesti pesniško misel. Zakaj nekateri odlomki so lahko umetniško dovršeni. Tako delo ni organizem in se mu lahko reče, da je nedozorelo in nedonošeno. Da je z Veroniko tako, sem skušal dokazati z analizo vnanjega konflikta med osebami in značaji. Da nisem mogel spregovoriti o notranjem konfliktu, ni moja krivda. Našel sem pa tudi več mest, ki so res umetniško delo.

Tako je približno vse Albrechtovo dokazovanje, zagovarjanje, oz. »fiksiranje negativnih točk« ali kar že je, dokler se suče v krogu lažjih in dostopnejših estetskih vprašanj in problemov. Razumljivo je, da ima Albrecht še bolj nesrečno roko pri višjih estetskih vprašanjih, ki jih človek pri razmotrivanju kakega dela lahko sreča. Prvo tako

vprašanje, ki se ga Albrecht v Epilogu dotakne, je vprašanje, kako se v umetninah razodeva narodov duh. Omenil sem že Albrechtovo trditve, da je Prešeren v Krstu podal s Črtomirom neko značilno potezo slovenskega človeka. Istotam beremo tudi, da je Župančič v Veroniki »nakazal prvo etapo geneze slovenske duše«. Narodnost je skoro nedosegljiva abstrakcija, je duševni zakon, ki je lasten neki skupini ljudi in ki zadeva njihovo zelo elementarno duševno organiziranost. Zato je objektivno (v ustvarjenih osebah) skoroda ni mogoče pokazati, zlasti ne kot značaj kake osebe, ker je narodnost notranja uredba višje kategorije; najmanj pa jo je mogoče očrtati »očiščeno«, kakor to zatrjuje Župančič sam po Albrechtovem sporočilu. Zato ni ona prva etapa geneze slovenske duše drugega kot gromka fraza in izraz nejasne misli. Zato tudi ne morem verjeti, da bi Prešeren, ki je tako globoko vedel, kaj je narodnost, hotel v Črtomiru pokazati kako značilno potezo slovenskega človeka. Posebno pa, če se spomnim besedi iz Krsta, ki jih Albrecht navaja in ki ne povedo prav nič drugega kot to, da je ona poteza, ki naj bi jo bil Prešeren po Albrechtovem mnenju smatral za specifično slovensko, splošno človeška. Zakaj tam je rečeno čisto preprosto kot primera reka — človek: »tak se zažene, se pozneje vstavi mladenič«. — Umetnik razodeva svojemu ljudstvu in svetu svojo narodnost z načinom svojega gledanja na življenje. V tem zmislu je res njegov poklic: »roditi slovensko dušo in slovenskega človeka«. Tako n. pr. tudi Dostojevskij ni iskal specifično ruskega na Tolstojevem romanu »Ana Karenina« ne v Ani, ne v Kareninu ne v Vronskem ne v vseh skupaj, marveč v Tolstojevem pojmovanju Anine krivde. In še tu bi se kmalu zdelo, da je iskano še v preveč konkretnem svetu. Jasno je, da po vsem tem tudi tega ne razumem, kako »se v Veroniki ta (slovenska) duša bori za notranjo osvoboditev«, kakor tudi ne, kako bi bil v »Pravdaču ta boj že dobojevan«, ne kako to, da je »žid Bonaventura izraz slovenskega vsečlovečanskega pojmovanja«.

Praden preidem na značaj Veronike same, se moram ustaviti še pri sledečih Albrechtovih besedah: »Kakor v vsaki veliki tragični umetnini, se v »Veroniki« borita dva osnovna tragična principa. Ta dva principa sta Eros in Logos, svet čuvstva in razuma (Veronika in Friderik — Herman) ali — etično — svet čutnosti in pravstvenosti (odpovedi: Veronika). Ker zmaga v delu čut odpovedi, je to tudi pravstveno brežhibna pesnitev v najlepšem pomenu besede...« Tolmačenje Erosa in Logosa s svetom čuvstva in razuma mi je novo; edino tolmačenje, ki ga ta dva izraza z ozirom na tragedijo in tragiko moreta imeti, je »osebno« in »Zakon« (vesoljni — božji zakon). To sta principa, v geslu katerih se vrše tragedije. Posebno plitkost pojmovanja tragike pa pokaže Albrecht v konkretnem tolmačenju, češ, tragični boj se vrši med Veroniko in Friderikom (ki predstavljata čuvstveni svet) in pa med Hermanom (ki predstavlja svet razuma). Ali ni jasno, da se tragedije odigravajo v eni osebi, katero ta boj med »osebno« in pa med »Zakonom« privede do

katastrofe! Po Albrechtu pa bi se tragedija morala izvršiti nekje izven človeka, med dvema osebama, ne pa v človeški duši. To je literarno-estetska nepismenost. Ne izrekam tega, da bi se maščeval, marveč ker tako je. Pri takem pojmovanju je seveda lahko v marsičem videti veličino. Kot primer resnične tragike omenjam Bogomilo, ki jo boj med njenim osebnim hrepenenjem in med »Zakonom« privede do herojske odločitve in prostovoljno izbranega trpljenja. Zdaj pa si oglejmo še značaj in notranji konflikt v Veroniki, v kolikor je o takem mogoče govoriti. Ker polemiziram, prepustim najprej besedo Albrechtu, ki imenuje Veronikin razvoj od Jelisavine smrti nadalje »borbo vsake pristne in prirodne ženske, zajete v usodni vihar svoje čutnosti, borbo z vsemi posvetnimi, najposvetnejšimi nagoni v človeku«. O njenem koncu pa pravi, »da se to notranje lepo in plemenito bitje, obdarjeno z vso pristno ženskostjo, gnano od posvetnega častihlepja in materske bojazni, oprosti vsega pozemskega v sebi, svojega upanja in strahu, ter se sredi svojega najglobočjega ponižanja prerodi v resnično svetnico«.

Da bi se Veronika kje borila s svojimi slabostmi, v drami ni videti. Nasprotno, povsod vidimo le, kako se jim vdaja, in sicer v obeh pogovorih s pisarjem, v pogovoru s Friderikom in v prizoru, ko naščuje sina v usodni prepir z očetom, in ob koncu tega prizora, ko izreče nad Hermanom prekletstvo. Tako ravna kljub temu, da se mora spominjati hudiča, ki jo je ob Jelisavini smrti izkušal. Če je to boj s posvetnimi nagoni, potem je Veronika res svetnica in tragična postava. Kar se pa tiče Albrechtovih besedi, ne razumem, kako je mogoče reči v isti sapi, da je Veronika notranje lepa in plemenita in od posvetnega častihlepja gnana. Zlasti ker lastnost, ki jo zaplete v boj s Hermanom, niti ni častihlepje, temveč malenkostna nestrpnost. In človek, ki je žrtev svoje nestrpnosti, naj bo tragičen pojav? Velika hiba tega dela pa leži baš v hotenju, to ničevno postavo dvigniti na oltar, kar skuša storiti Župančič s tem, da bi jo v ječi rad pokazal kot bitje, ki se oprošča vsega pozemskega. A kakšno je to osvobojevanje. V vsem dolgem monologu nikjer niti rahlega očitka sami sebi, nobenega obžalovanja svojega sebičnega ravnanja, marveč kvečjemu obtoževanje Hermana in objokovanje svoje usode. V tem se kaže nekak napuh, da rabim morda malce preostro besedo, in zato njeni vdanosti ni mogoče verjeti. Svojo krivdo je vendar že nekoč priznala, tembolj bi jo morala v poslednji uri. O kakem boju, razen o boju med življenjskim nagonom in smrtjo tudi tu ni mogoče govoriti. Ta boj pa še ne zadostuje, da bi se nam zdela Veronika tragična. To so tudi vzroki, zakaj se mi je zdel njen poslednji monolog predolg in preginjliv.

Prav gotovo je, da ta postava z vsem svojim etičnim svetom ne vzdrži primere s Prešernovo Bogomilo, ki se v zavesti svoje prejšnje grešnosti odreče pozemski sreči. In istotako gotovo je, da Veronika ni dragocen življenjski pojav, kakor nas hoče uveriti Župančič, kaj šele »resnična svetnica«, kakor zatrjuje Albrecht.

Ta pesnikov nedognani in neizčiščeni odnos do njegovega predmeta, v katerem se poleg drugega kaže zlasti nevisoko pojmovanje nравstvenosti in ženstvenosti, daje delu kot celoti duha, ki ni krepak, smel in visok, marveč prej osladen, mehkužen in vsakdanji. In ta duh je predvsem tisto, v čemer Veronika Deseniška tako zelo zaostaja za plemenitim in krepko tragičnim Krstom pri Savici, in je bil odločilen za negativnost moje kritike o nji. Albrechtu, ki je pokazal v Epilogu toliko nejasnosti v estetskih vprašanjih, se ne čudim, ne da v Veroniki vidi veliko delo, ne da ga je moja kritika bolela, začudil sem se pa vendarle primerjanju, ne, celo povzdigovanju Veronike nad Krst in pa njegovemu stremljenju, da bi baš on »otel reputacijo slovenske kritike«, o kateri edini sem ž njim istega mnenja, namreč, »da razodeva samo svojo umetniško in estetsko inferiornost, neobčutljivost in neizobraženost«.

Končno imam odgovoriti Albrechtu na manj stvarne očitke. Glede boja med starimi in mladimi prepuščam besedo prizadetim. — Kar se tiče tona mojega pisanja, opozarjam Albrehta, da pišem kritike predvsem za občinstvo ne za pesnike; zato ne govorim z njimi in jih ne poučujem. In njegov očitek se mi zdi neumesten. V kolikor pa govorim ž njimi, sem samo stvaren in povem, kar mislim; da pa je resnica često boleča in morda celo žaljiva, je nedvomno. Če pa govorim z Albrechtom samim »napeto, visoko in naštuljeno«, se mi zdi, da mi je dal s svojim pisanjem sam pravico do tega. — Če sem v zagovarjanju grdo napadenega uredništva, ki je natisnilo mojo kritiko, povedal svoj vtis, ki sem ga dobil o Albrechtu-uredniku, sem bil v to primoran od njega samega, ker sem čutil dolžnost, zadevo pojasniti, kakor je bila. Danes, ko imam v Epilogu pred seboj precej razločno sliko Albrechtovega estetskega umovanja, bi skoroda lažje verjel, da se je Albrechtu zdela moja »obsodba Prijateljve knjige enostranska in podprta z nezadostnimi dokazi«. — Poučljiva in za vežbanje v logičnem mišljenju koristna je tudi zadeva o Jarcu. Albrecht ogorčeno zavrača mojo trditev, da je Jarca zavoljo osebnih čenč proglasil za frazerja. Podpira pa svoje zavračanje s tem, češ, da mi je bilo dobro znano, kako je svoje mnenje o tem pisatelju spremenil. To mi je bilo res znano. Da pa bo Albrechtu stvar umljivejša, bom vprašal takole: kaj je vzrok, da je Albrecht obsodil Jarčeve spise, ki jih je sam priobčeval (zakaj drugje kot v Zvonu Jarca proze skoro sploh ni priobčeval, zlasti pa tedaj ne, ko je Albrecht svoje mnenje o njem spremenil), oziroma kaj je vzrok, da Albrecht Jarca javno obsoja zavoljo spisov, ki niso prišli pred javnost? Kajti če ni Jarca frazer v spisih, ki jih je priobčil Zvon, in če tačas drugje ni priobčeval proze, razen podlistkov in kratkih odlomkov v Domu in svetu, more biti frazer samo še v tistih spisih, ki mu jih je Albrecht zavrnil. To je menda tudi Albrechtu očitno logično sklepanje. Da o takih spisih ni primerno govoriti v javnosti, mora predvsem vedeti baš Albrecht, ki se mu zdi znak malomeščanstva, da sem priobčil Župančičevo privatno izrečeno sodbo o Podbevšku. To delajo vendar

tudi vsi literarni historiki. Istočasno vprašam danes Albrechta, kaj je vzrok, da v polemiki z menoj spet javno obsoja moje kritike o ruskih prevodih, ki jih je sam tiskal?

Končno pripoznam edino krivico, ki sem jo Albrechtu storil, dasi v dobri veri: dejal sem namreč, da je primerjal Juša Kozaka z Dostojevskim. Tega Albrecht ni storil, ker pa je pisec tistih vrstic mogel vse informacije o bodočem letniku Ljubljanskega Zvona dobiti le od urednika Albrechta, sem sklepal, da je dobil od njega tudi to o Kozakovem romanu. To domnevo mi je popolnoma potrdilo še Albrechtovo pisanje ob poznejšem napovedovanju Veronike Deseniške, kjer pravi v podobni hiperboli: »Pognalo je to delo iz kali, ki so v rodu s tistimi, iz katerih se je rodila žlahtna umetnost antike in grandiozni spevi „sladkega laboda avonskega“«. Menim, da je s tem dobra vera dokazana. Josip Vidmar.

2.

Kar sem v pravdanju o Veroniki Deseniški moral povedati kot sourednik, sem to storil v 1. številki letošnjega Doma in sveta. Kot poročevalec o tem delu še podajam o poteku debate nekaj osebnih pojasnil in misli. Upam da zadnjič.

Poročilo o Veroniki sem pripravljal istočasno z Vidmarjem. Dve poročili obenem naj bi bili izraz pozornosti, ki jo je hotel Dom in svet izkazati dolgo pričakovanemu delu. Moje osebne okoliščine so zakrivilo, da nista izšle obe oceni obenem. Vmes že je padlo očitanje Frana Albrechta o tradicionalni neiskrenosti in nekvalificiranem poročanju pri Domu in svetu, to tedaj, ko sam še ni prinesel nobenega kvalificiranega poročila o Župančičevem delu — vsaj takega ne, kot bi ga bil do tedaj lahko prinesel in je bil dolžan prinesiti. V drugem odgovoru, v Epilogu »Veroniki Deseniški« šele se je dotaknil Veronike in se oprl na mojo sporeditev s Krstom. Osebnost me to moti, ker si tu besedi o moji, po Albrechtu priznani iskrenosti kot recenzenta in nespoštljivosti kot urednika hodita navzkriž. Stvarno bi vendarle moral Albrechtu povedati, da si Krst in slovenstvo drugače mislim; nakazal sem to v svoji oceni, razvil je slučajno zgoraj Vidmar. Ugotoviti je namreč treba, da postaja naš razgovor nediscipliniran: prihaja vedno nov, nebitven material; zato bi bilo n. pr. odveč, da bi nanj odgovarjali. Rdeča pot debate je vendarle ostala ta, da del naše literarne javnosti govori o Župančiču a priori in svoje stališče kot že dognano dokazuje, dočim ga drugi del jemlje kot pojav in ga skuša tolmačiti in soditi. Fr. Albrecht se je postavil s hrulbo proti recenzentom, preden je sam storil svojo dolžnost napram javnosti. Tako vodi to polemiko iz začetka napačna samozavest in izraz nadmoči proti tistim, ki so se z delom podrobno pečali in s formalno analizo prevrnili marsikako splošno trditve. Ta ukoreninjena samozavest, samozavest enega dela javnosti proti drugemu, samozavest boljše duševnosti ali česa, povsem neupravičena, krivična brez odgovornosti, izraz naše plitve,

zgolj žurnalistične narodne vzgoje, je udarila ob ti priliki na dan. To samoljubno malikovalstvo opredeljuje tudi najboljšega slovenskega izobraženca. In za te vrste opredeljenost, ki je pri nas čez mero tipična, je prinesel nove duševne hrane ravno Fr. Albrecht s svojo taktiko in očitki.

Na moj uredniški odgovor Fr. Albrecht ni odgovarjal, le v prvem delu Epiloga je mene izgovoril iz klike in besedo o nji prenesel drugam. Zase jemljem to na znanje. Ni pa bilo prav, da je razpihal ogenj z dokazi, ki pri točnosti in stvarnosti ne prihajajo v poštev. Moj odgovor pa je zavrnil: »V drugem delu svoje poslanice „Pravda o Veroniki Deseniški“ odgovarja za ogorčeno uredništvo „Dom in Sveta“ France Koblar. To ogorčenje pa ni iskreno. Zakaj, kdor pričinja svojo polemiko z besedami: „Fran Albrecht je storil prijateljsko ali družinsko ali kakršnokoli dolžnost, ko se je oglasil v 12. številki „Ljubljanskega Zvona“ za leto 1924, proti poročilu o Župančičevi „Veroniki Deseniški“, ki ga je prinesel naš list v 5. številki lanskega letnika“, — kdor je zmožen resno napisati kaj takega, ne da bi pri tem pomislil, da bi jaz njemu z isto pravico za sprejem Vidmarjeve ocene lahko podtaknil verske ali politično-strankarske ali kakršnekoli motive, ta me pač odvezuje dolžnosti, da bi razpravljaj z njim.« Ta poteza je zadnji dokaz za superiornost tona, v katerem se vodi naš razgovor. Uredništvo ni bilo ne iskreno ne neiskreno ogorčeno, ogorčil se je Fr. Albrecht proti nam in je v svoji invektivki že podtaknil strankarstvo in z nejasnim govorjenjem o kliku pripravil tla za poprečnjaško javno mnenje. Meni ni odgovoril radi navedenega nekvalificiranega uvoda. Javno priznavam, da mi je ušel izpod peresa, pravzaprav da je bila to taktična črta v tonu Albrechtovega pisanja. Povedati sem hotel, kako stvarno nepotreben in neumesten je bil njegov nastop. To svojo nevljudnost — dasi v tem slučaju vljudnost ni dolžnost — danes javno popravljam. Vem, da tega ne bi bil smel napisati, tudi če bi imel vse dokaze, da je tako. Zame odgovora tudi ni bilo treba, jaz sem osebno in uredniško zadevo položil pred javnost in ne čutim potrebe po nobeni besedi več. Ugotavljam samo, da podčrtane trditve o nelojalnem poročanju Doma in sveta Fran Albrecht še ni preklekal.

Pravda o Veroniki bi bila v zdravih razmerah odveč, najbrž bi je še bilo ne, če bi bil Fran Albrecht posel strahovalca Doma in sveta zamenjal s poslom Zvonovega kritika in šele od svojega prinosa k razumevanju Župančičevega dela skušal preiti v polemiko. Pa pota so svobodna in sodbe tudi.

Končno naj še omenim, da se v 4. številki letošnjega Ženskega sveta na str. 101. med Pre-mišljjevanji mimogrede obrača družba Andreja-Vera z zadnjima dvema odstavkoma proti »delu kritikov« Veronike Deseniške. Ne da bi se spuščal v stvarno vrednost tistih stavkov, močno domnevam, da je odstavke o Veroniki pisala gospa Vera Albrechtova. Rajši pa bi se motil. France Koblar.